

Begint Wagnerbaas Prigozjin een gevaar voor Poetin te worden?

Achtergrondartikel uit het ND, door [Bert Lanting / vk](#) , zaterdag 3 juni 2023

Zonder de hulp van president Vladimir Poetin was Jevgeni Prigozjin nooit groot geworden. Maar het lijkt erop dat de baas van het beruchte huurlingenleger Wagner nu een gevaar begint te worden voor de president.

Prigozjin (rechts) in een Wagnerkamp op een onbekende locatie, op een video die vorige week door zijn persdienst werd verspreid. Beeld ap

MOSKOU

‘Stinkende onderkruipsels, wat voeren jullie uit? Stelletje tuig! Jullie zijn het ministerie van Defensie! Maar jullie hebben geen reet gedaan. Hoe hebben jullie (-) die aanval met drones op Moskou kunnen toelaten?’, reageerde Prigozjin vorige week dinsdag woedend nadat enkele vijandelijke drones Moskou en de elitewijk Roeblovka hadden weten te bereiken. Zijn uitbarsting stond in schril contrast met de geruststellende toon die de Russische autoriteiten aansloegen: er was nauwelijks schade, geen slachtoffers en de luchtafweer werkte prima.

De gelaten reactie van het Kremlin past volgens de Russische politicologe Tatjana Stanovaja in een patroon dat na het vastlopen van Poetins invasie zichtbaar werd: vooral géén paniek zaaien, ook al wordt Rusland geconfronteerd met de ene na de andere tegenslag. Uitgangspunt is Poetins rotsvaste geloof in het geduld van de Russen, maar, waarschuwt zij, ook daar zit een einde aan.

Voorlopig hebben de autoriteiten het deksel op de ketel weten te houden door iedere kritiek op het Russische leger en de ‘speciale militaire operatie’ tegen Oekraïne te bestraffen. Prigozjin is de enige die zich van dat taboe kennelijk niets hoeft aan te trekken.

In een interview met een pro-Kremlin Telegramkanaal leverde hij vernietigende kritiek op Poetins militaire operatie, overigens zonder diens naam te noemen. Een van Poetins doelen was de 'demilitarisatie' van Oekraïne, maar het resultaat is volgens Prigozjin dat Oekraïne 'nu een van de sterkste legers ter wereld heeft'. 'Als ze aan het begin 20.000 man hadden die kunnen vechten, hebben ze er nu 400.000. Hoezo demilitarisatie?' schamperde hij.

raadselachtig

Alsof hij zelf al de baas is gaf hij Poetin het advies minister van Defensie Sergej Sjojgoe en stafchef Valeri Gerasimov te ontslaan en te vervangen door zijn favoriete generaals, Michail Mizintsev en Sergej Soerovikin.

Het is nog steeds raadselachtig waarom Poetin Prigozjin zoveel ruimte geeft. Prigozjin is zijn creatie, hij maakte zijn 'chefkok' rijk met lucratieve cateringcontracten, stond hem toe een schaduwlegertje te vormen en gaf hem toestemming gevangenen uit de strafkampen te rekruteren voor de strijd in Oekraïne.

'Het gevaar is dat die mensen, ook al vallen ze formeel niet onder hem, Prigozjin toch als hun baas zullen beschouwen'

Mogelijk komt de kritiek van Prigozjin op het ministerie van Defensie Poetin wel uit: ook hij is waarschijnlijk bepaald niet onder de indruk van de prestaties van de legerleiding. Maar de Wagnerbaas komt nu wel heel erg in de buurt van Poetin met zijn uitbarstingen, die heel wat harder klinken dan de kritiek waarvoor sommige oppositieleiders voor jaren naar het strafkamp zijn gestuurd.

Het gevaar voor Poetin is dat Prigozjins ongezouten kritiek weerklank vindt onder de bevolking, nu ook voor de gewone Russen de kloof tussen kalmerende woorden van het Kremlin en de werkelijkheid steeds zichtbaarder wordt. De staatstelevisie zendt zijn tirades niet uit. 'Net als Voldemort – de slechterik uit de Harry Potterreeks – mag hij niet worden genoemd', constateert Aleksandr Chodakovski, een separatistencommandant. Toch bereikt zijn boodschap via Telegram en YouTube miljoenen Russen.

Prigozjin on tour

In ultranationalistische kringen en onder militaire bloggers wordt Prigozjin op handen gedragen, ook omdat hij, anders dan het reguliere leger, wel militair succes boekt, zoals met de recente verovering van Bachmoet. Langzamerhand begint hij ook politiek een bekende figuur te worden. Zelf zegt hij geen politieke ambities te hebben, maar hij is nu wel onder het motto 'Wagner: Het tweede front' op tournee door Rusland om te pleiten voor een keiharde aanpak van de oorlog.

Sommigen zien Prigozjin als een politieke avonturier en een opschepper: uiteindelijk heeft hij ruim twintigduizend man, voornamelijk ex-gevangenen, moeten opofferen om Bachmoet na maanden vechten in te nemen. Maar ook al heeft Prigozjin een grote mond, hij heeft wel zijn eigen leger. Binnen Rusland is zijn macht nog toegenomen doordat zijn troepen nu vrijwilligersbataljons trainen die in grensstreek met Oekraïne zijn opgericht. 'Het gevaar is dat die mensen, ook al vallen ze formeel niet onder hem, Prigozjin toch als hun baas zullen beschouwen', waarschuwt defensie-expert Aleksej Melnik tegenover Radio Svoboda.

Riskant voor het Kremlin is ook dat Prigozjin inspeelt op het wantrouwen onder de bevolking jegens de elite rond Poetin. Hun kinderen, klaagt hij, vieren vakantie in het buitenland, terwijl de gewone

Russen naar het front worden gestuurd om daar te sneuvelen. Daarmee raakt hij een gevoelige snaar: veel Russen zijn als de dood dat hun zoons worden opgeroepen voor de oorlog.

Die populistische aanval brengt Poetin in een lastig parket. Zijn macht is helemaal gebouwd op een systeem van corruptie en het verdelen van gunsten. Zodra de president daar onder druk van Prigozjin aan begint te morrelen, vooral bij defensie en het veiligheidsapparaat, kan zijn positie in gevaar komen.

Prigozjins recepten voor de overwinning

Tijdens zijn tournee door Rusland doet Prigozjin zijn visie op de oorlog uit de doeken. Die laat zich als volgt samenvatten:

De autoriteiten moeten de staat van beleg afkondigen. 'We moeten ophouden fraaie bruggen en theaters te bouwen, alles moet gericht zijn op de verdediging.'

Om te winnen is onmiddellijk een algehele mobilisatie nodig van twee miljoen soldaten, die meteen een gedegen training krijgen. 'Dan kunnen ze vechten in plaats van kruisjes te slaan.'

Invoeren van de doodstraf voor deserteurs én voor militaire commandanten die hun soldaten aan hun lot overlaten. 'Anders kun je de oorlog niet winnen. Kameraad Stalin had gelijk.'

De bevolking moet voorbereid worden op een lange oorlog. 'Voor het bevrijden van de Donbas reken ik twee jaar, om Kyiv te bereiken drie tot vier jaar.'

De planeconomie moet terugkeren om voldoende wapens en munitie te produceren. De directie moet onder het militair recht vallen, zodat de doodstraf kan worden toegepast. 'We moeten een militair monster van ons land maken, zoals Noord-Korea.'